

Līvli

Nr. 10.

1933.a.

Aigakēra "Līvli" ulzāndamist tygub

"Akateeminen Heimoklubi" Helsinkis.

Oktobōr.

Īnda 10 sant.

Kuolmōz aigast.

Mateus evang. 22,
1 - 14.

Ja vastatōs Jezus kītiz nān-tōn, tegiz leb sādlōmd rōkandōs: Touvōd vald um īti rištingōks, kōpigōks, kis ents pūogan kāzgin-di tei; ja kaimiz ents pūosidi kutstōbidi kāzginiz kutsōm, ja ne ist tāt tūlda. Ta kaimiz tegiz mūdi pūosidi rōkandōs: Kitigid kutstōbōdōn: Vantl, min syōmnaiga um valmōks tiedōt, min ergad ja bartōt lūomōd āt taptēt ja ama um valmōks tiedōt, tulgid kāzgi-niz, Aga ne ist pant sieda tā-dōl ja lekst, yks ents nurmō, tuoi ents kōpiksiz jūr. Aga munt, vizzō vöttōnd tām pūosid, latastist nēdi ja tapist mazō. Aga kōnig sai kōzizōks ja kai-mōn ents suodaväg, ta loptiz ja-ra ne untapajd ja altiz palam nānt jālgab. Siz ta rōkandiz ents pūosid pāl: Kāzgōnd āt kyl valmōks tiedōt aga kutstōbōd ist ūot vertlist. Ligid ni rieklagōmd pāl ja kutsigid kāzginiz, mingizi teg liedat. Ja ne pūosid, lānd riekud pāl, ajist kubbō amad, kiendi liedist, tiglizi, kui ka jōvdi ja kāzgōnd kuoda sai täutōt nēsti, kis lōda jūs istist. Aga ku kōnig tul vantlōm nōdī, kis lōda jūs istist, ta neiz ītō rištingt, kien iz ūo sālgas kāzgōnd ēdmōz. Ja ta rōkandiz tām pāl: Sōbra, kui sa ūod tund sizzōl, ku sinnōn āb ūo kāzgōnd ēdmōst? Aga ta piliz, kui māmi. Siz kōnig rōkandiz pālkalist pāl: Sidagid tāmmōn vizzō jālgad ja kādud ja ētagid tām ama perizō pimdōmō, sāl um räukimi ja am-bōd kierimi. Siepierast um pāgin kutstiti aga veitō ulzō kuorditi.

Mel.: Nu tēpi līgsma dzied un dej.
Kis ādist riekko kādō tāb,
Se vajjō kyl sāb nādō;
Ta suoimdōt, puolgdōt, gintōt, sāb,
Māilmā jara mādtō
Tāb mōtkōd ja ka riek tās tām,
Ents īpi kutsub tānda lām.
Pids laigō riekko, pūoštō.

Sāl vastō tulab lōiga usk,
Kitōs piemdizōs kielso:
"Sāld, māg pāld, vōta īpi pusk!"
Ja riekmiez, jeksōn mielsō,
Nodalōks ēntsta puskantōb,
Mis tānda kytab vājastōb,
Kunts kāb ta iga riekko.

Tieud tulab rāntōd kāndamōks
Ja sūrslōb pāgin tiedam,
Kui vond um ezmi īrgandōks,
Lopandōkst mōtlōb liedam;
Set ītō rāntōst uniz ta,
Kus Jumal sieda sēltiz ka,-
Ta uniz bībōl jara.

Ja kāvalōz rōkandōb nei:
Miks, riekmiez, lād sa sellist,
Pystlimist riekko, mis ni ei
Kivlimizōks, miks pelist
Sa sellist iālamt kāndamtō?
Li muntkōks īpi luoik pūolō!-
Ja riek tām kadiz jara.

Siz tulbōd kōrkōm ukuzōks,
Yks ylzō ajjōn ūli,
Tuoi kērabistōks ārōndōks
Ja kītōbōd, az tulli
Nānt īpi riekmiez, ouv 'stōt īd
Māilmās līji tāma sīd,-
Ne vībōd luoik pūol tegiz.

Rāpungō gilštōs rikuz kāb,
Kāb kuldiz sovaks kädsō:
Set jegaydōn, kis sīn lāb,
Kus tāma, tānda nādsō,
Ieb sālga tagan veggi nīn,
Siz riekmiez luoik pūol astab sīn,
Kust āb ūo tāgiz sāmīst.

Māilmali ja leja vīts
Kādudōks tām vōilōbōd:
Tul īpi māddōn, tāsa nīts
Sin vāja, mur, kaddōbōd!
Riekmiez āb nā, ku se um sūo,
Kust emīp ulzō ta āb sā,
Ja vajub jara pūojō.

Āb ilmali, āb leja vīts,
Āb lōiga usk, āb ukuz,
Āb tieud, ka ābtō vōibōd sītō,
Āz kāvalōz, āb rikuz!
Āz ādist riekko kādō tād,
Siz nēsti puolgdōt, suoimdōt, sād
Ja gintōt ītāluggō.

Ariekmien täsa kuota üo,
Ab kuožõ, kus novatõ
Ta jalgi võiks, az ta äb tā
Säi volda, kus ne attõ,
Kis mäliman täs palkoböd,
Ilm mürtõ, kartökst, jelaböd
Ja Pästajist ät unnoñd.

Ents Pästajiz jür pallös li,
Laz Täma joudõ andag;
Laz volgõ Täma alastli
Ja sinköks vajjõ kändag.
Pids ädist riekkö sündas siz
Vib Pästaji ja Täma iž
Tieb touvõ varöd väldip.
Suomökiel pierrö.

sadä aigastõ, um täutöt? Mëg jõ
ents jema jemad pierrijid, kas siz
mög laz sõgõm laiskadõks ents
kultur varandõks võidamiz jüs? Se
volks pat - työ ama lìvlist röv
jüs! Kui mälpierri volks se, az
umad volkst sellist, kui sõkrögdl,
yäd kärand vanama, kis um kaks
puoigõ ylzõ kazatõn lìvlistöks, ja
kien lapslapst, piiski neitsi ja
puoiski, jõvgõ konkäs päl põlõs lõ-
laböd rändakiel lõlidi, kui kaks
piiskist linkist. Lapst jena um let-
li, aga armastõs ents miestõ, ta
armastõb ka täm kieldõ; ja ma
taks kaimõ jegaytõ lìvlist jemmõ
sin oppõm, sie nim jür. Täms vel
um jelsõ Imant vaim, ta ouvõstõb
vannõ lìvlist mieddõ ja lüotõb
vizastiz. lìvlist tulbiz kultur

Pütõb nationalist vaimõ.
Sieda kératõs um min jeg
muragli yl sie, kui lìvlist naist-päl.
puoili äb täut emip ents jema
jemad yldzitõ. Täm, 1933 aigast puolistõn militarmõb tilda sie
sõvvõ, kads pids lìvlist kylidi lìvlist vaimlizq sieldõm, ja mäis-
Düopig rända kouți, yrgõs Pizastöks jür. - Kise izmentsta ouvos-
Vaid kyllõ sari, ma taz vanad tõb, sieda munt ouvõstõb.
piodagöd vail vel kultõ sadõ
Imant aigaliz sieldiz lìvlist kiel yöldõ. Aga lälam sydamöks

voj minnõn tädöl panmõst kuiv tepl Träld. Iraldkylabe jelami um
nuord vail se öl vaggõ veitõ tiegud volti sellist iž kérabist
voj kultõb. Ka sal, kus muolmõd neme kérabi mäkart. Se aza yol pi-
vanbist ät lìvlist, sab lapst- selliz, nei kibdistiz sydam päl ga jara undöt, ku tul tegiz üz
möjjijiz, vastatöks. "Kyl lapst kyla zenzatsij: siq jelab yks veg-
tanda, se um lìvlist kieldõ, kälõb; sieda ta tieb pierrö vägi.
skuols opõböd." - Kas siz ni lusting (vitsliz-t.) yõjelamiz,
võib kieldõ sieldöks oppõ? - tuoiz üondzil. Nei ka paldin puois
Äb, jegayd vanbizõn um rökandö- pap yl läb rütid neki no puruks
mõst, ama aiga tämköks, kunts läböd; aga lazt kyl veki miez ki-
läps kazab, jemakieldõ, ja um nõtõg, ku läb rüttötäm jeds äb vol-
zõmõst tämmõn yl vanad rouvz li mittõ midagid, kaikiz nanaks
yrödst ja eldõm. Um aiga, laz ta kei pierrö sieda set pävvö.

mëg uigõgõm ku iž üem qnts Iz üo mittõ nädilöd myödenöd,
vaimliz rikuz jara mattönd, ja ku yl mäd opiskiz kyla tul yks
vel fytölluggõ matam sieda, mis irmzi tieut, Nuor, 17.aigast vanõ,
mäd jema jemad set sada aigastöd neitst leks karröö ja kädiz jara.
juoksõl ät joudönd yllõ piddõ Niemöd tultõ ööön kuodai ilm
ja mäddöñ andõ. Nä, az mäddöñ paintõ. Üondzil varro, ama Ira ky-
paldin volks vastõ pütõmõst la leks neitstö votsõm, aga iz
Saltjar Marin, siz volks äbist lieeda. Pidizni juba tändä külöö-
silmad jara kierõmõst täm jedst, nõks. Itkizmis ja votsizmi und vel
kis mäddöñ um jettõn nei rikas tuois pävan. Pierrö kuolmõ püvvö
tiz täutöt vaka nižödöks. Ja mëg, ja yödõ neitst tul kuodai. Ni
kis nutam entsta lìvlist naist- täiz um sõr mötlini ja pää nur-
puolistöks, uigõm sie vaim riku- dami, kui yks selli rïsting, kis tün-
zõn jürö pütõ ja tända jeddõ döb mäd mõtsidi võib umbööks kudõ
pejin andõ tulbiz kazamõn! Lìv- kuolm püvvö ja yödõ?

list naistpuoli, ma äb usk, ku Mäd ät andõnd tämnai-
sa uigõkst ents jemast ja siest Iraildi. Mäd ät andõnd tämnai-
vanad aigad nižöd rikuzöst, mis- tõnd ama suru kylmas, - sakstyözõ gast jõvvõ vilakazzõ. Kakstuoistõn
sõks jema jemad ät rouvati peis- läds! - Kust volks siz tund joud mietst ät tegiz üdpäl mäd kyz-
tõnd amä suru kylmas, - sakstyözõ gast jõvvõ vilakazzõ. Kakstuoistõn
ja lüotõksõn, mis ni, pierrö set zõnd väliks kädst, ja kui näntõn
um kitöt, siz vojli ka lüotõks

tānda sadō. Kalamiedōn vol' ama sōv- vō jennōveitō lesti ja paldīp ne jelabōd brētlist vejmizōks. Kallō um miers. Yks kupsa um kyles, se maksab 10.sant. klgrmst. ja ka kālad kooperativ vōtab kallō. Ta sai lānds sygzō 4000. latō āb tāgiž makstōb abō ja volks lūotōmōst, ku leb sie ta vōib jōvist työdō tiedō.

Irainika.

Vidumā Līvōkēl.

Stud.phil.L.Rudzītis.

(lopandōks.)

Sōnad ūrgandōksōs Vidumāl at lievdōb piemdōd kilud. Kurmā "k" ja "s" azmōl saggōld nām "t" ja "s": V.đumđum- K.sada, V.đunuks- K.kýnduks, V.đulm- K.kýlma, V.điritub- K.kératub, V.đunab- K.kýndab, V.đutub- K.kytab, V.đilzub- K.kilub, V.đyndil- K.kýndlō, V.điga- K.sigā, V.sul- K.syl- L.klépis, V.đyl- K.igz, V.sunub- K.sýndub, V.suntub- K.syndtub, V.suatub- K.sõvab, j.n.k. Yks um sieldō, ku yllō näädōb piemdōks iemi um kyl ūz siest tānda vōib lievdō set nesi kuožisi, kus Kurmānikadōn ja Sārlis-tōn tuldzō kilandōks um y,i, aga ū. Se um nānt kilud moju, mis tieb "s" ja "k" piemdōks.

Siz vel saggōld liedam Vidumā Līvōkiels "j", kus Kurmānikadōn āb uo. Vōib iiz kītō, ku Vidumā Līv-list sōnad ūrgandōksōs tānda vägi ovztitzō. Taparnikadōks laz volgōd sōnad: V.juks- K.yks, V.juldies- K.yldīn, V.jumer- K.ymmär, V.jullo-K.yllō, etc.

Kilandōks "v" sōnad ūrgandōksōs Vidumāl iz sā ovztōd. Sieda nīg- tōbōd sōnad: V.olg- K.volg, V.oja- K.voja, V.ol- K.vollō, V.on- K.von, V.onc- K.vonca, V.oza- K.viza, V.orab- K.vorabōz, V.odr- K.vodrōz, V.ōrk- K.vorški, V.oit- K.voitō, V.ocub- K.vocub, V.oigub- K.vōjgub, V.oikub- K.vōjkub, V.u- K.vōjdug, V.udim- K.vōtīm, V.yr- K.vōrōz, V.yrg- K.vōrš, etc., etc. Nej ku Sārlis-tōn ka nesi sōnsi āb uo "v", siz ma mōtlub, ku Vidumā Līvōd at sid vonnōd jiembit konservativōd, kuj Kurmānikad. Se laz tāäntōg, ku "v" ūrgandōksōs um Rāndakiels, ūz luomi, mis Vidumānikad mittō kunagid āb uotō tun-dōnōd.

Interesantō līb määdlimizt, ku Vidumā Līvōkiels vōib lievdō sōp-di, mingizi kūlōs, rabagōbōd mielō tundtōb personōd lōiganimud. Sellist at: V.kaval- K.koval ja V.đennin, đennika- K.kengsiepa. Perriz nim pidaji mingiz kōrd, ku ta vol' set piški opatiji, kītiz, ku tām nim tāäntiji Letkielkōks "kurpnieks".

Interesantōd at Vidumā sōnad: V.

armtub- K.ārmastub, V.ārmiksub- L.zēloju, V.valiks- K.vālikš- L.valdība, V.ira- L.ērzelis, etc. Nēdi volks täädōl panmizt ūzi Sōndi luodōs.

Vidumā Līvōkiel fonetik um jiennō kōrd joutōmim, ku tām sōzarkiel fonetik Kurmāl. Tāmōn pūtōbōd kilandōkst ū, ū, j. m. Jiennō tāms um lezgōl Pi- za ja Luuzkyla Līvōd kiel- murdōn. Vidumanika ja Pizani- ka kītub "yva", aga "iva", kunteš Iranikadōn ja Kuolkani- kadōn um "ōva".

Ytyist Lāndlivōkielōn at sō- nad: V.nagled- K.naglōd, naggōld, V.nygle- K.nōglōd, nōggōld, V. sygle- K.sōglōd, sōggōld, etc. Vidumanikad kititzō: V.rā - K.rā, V.pales- K.pālaz, V.ales- K.ā- laz, V.āj- K.āaj, V.are- K.ā- ra, j.n.k., ilmō o-kilandōkst, nej iiz ku tāmpō ūras. Ytyi um kā työsōnad lopandōks: V.vantlub- K. vantlub, etc.

Kandkilliji "ou" āb uo Vidumāl āmsi tundtōb. Tām azmōl tūlub "au" : V.auk- K.ouk, V.laud- K.lōda, etc., umitigid at ulz vōt- tōkst: V.loul- K.loul, j.m. Vōrōd nägtōbōd ēpēta infinitiv=vōrmud: V.tapuld- K.taplō, V.vantild- K. vantlō, etc. Paldīpājga nāntōn um ytyi Kurmā pāldīpājgan: taplub, taplud, taplub, set jiennōlug um rāz muiti. Tāms at vōrmud: taplu- mi, tapluti, taplubud.

Sōna sydamōs Vidumāl saggōld sadabōd ulzō kilandōkst "j" ja "v": V.tyā- K.tyja, V.lia- K.le- ja, V.pyā- K.pyva, j.n.k. Vidumanikad tieditzō: V.Pasāldā pyād- K. Leja vōtamōd ja V.Tālis pyād- K.Talži pyad- L.Ziemas svetki.

Tāädōl pānda vōib ka vel sōndi: V.Pārnānīn- L.Pērnava, V. Pinli- K.Pipli- L.soms, V.Pinne- mā- K.Pippōmā ja V.suiz, sudud- K.suž. Perris sōnas um interesant kilandōks "i". Sellī iiz vajtki- kilandōks um lievdōb Rāndakiels, laz set vōtam sōndi:keiž, veiz, suiz, etc. Ka Kurmā Letkielnikad tānda tundtōbōd, kītōs:peic, pa- rit, etc. U se um Letlist, aga Livlist luomi, sieda ma āb vōi kītō.

Perrizōks vel rāz um kītōb nōtkimist, Dativ Vidumāl āb uo jat tām azmōl vāliksub allativ: V.sinnel, mādl, nurmel, linnudl- K. sinnōn, māddōn, nurmōn, līndudōn. Nej iiz pūtub ka instrumental, kien azmō tulbōd komitatīv ja trans- latīv. Vidumanikaa kītiz: V.kalak- L.ar ziyi ja V.kalaks- L.par zivi, kupe Kurmānikan um ykstāvž ja ta āmsi kītub K.kalaks.

Sickōrd loptōs ma mōtlub, ku luggijist rāz vōibōd moistō, mingi um vond vāna Imand kēl- Vidumā Lībikiel, As "Līvliz" tuoim āndab ruimō, siz ma tul-

bōs āndab painimizō mingizt ker-
rō. Vidumā Līvkielkōks laz ne
iiz vōigōd tāmkōks tundtōbōks
sādō.

-000-

Sydam tōvvimši.

(Jatk, -yrgandōks august kūNrs.)

Jara nitōt āina, vīrlikist
liedōd tieutist, ku tās um lānd
yllō yks kūolimiz laint, jettōs
ents tiedidi. Iz ūo mitytō pu-
kōst mis tūcks māstō ylzō kī-
tiksi ents lūojiz Izandōn, ama
vol jara murdtāt ja kūolēn.

Vīmō, mis sadiz māzō pīndist
pīlist, neiku nōggöldōks syskiz
perizi allidi ledi, mis ydtuez
tagan nōrkist jara. Pādō liktōs
tāma leks yd pīskiz neitsiz
sydamō. Ak, ku knas sōv pāva!
Viza kivmāg pāl pīliz vāki py-
vakuoda, mis ukst voltō ve lādīp
tiedōt ja sizal vōiz nādō pā-
gīp vākizi ja sieldistiz paista-
jizi tubđi mis voltō ytist pī-
kist touvō tādōdōks ja paistiz
vastō kildzistiz jegaydōn, kīs
armō votsub. Altar pāl, knassōs
sieldōms, pīliz ylzō kābīptōt
knas lillijōd ēdrōmist vāpka,
mingiz kildzistiz vālda sieldō-
mōks ymmar vōttōt, se jetiz
vantlijiz pāl väggō tōva nūoā-
tig. Altar bīlā pāl vol tāntōt
Pāstaji, kis, kežzi ylzō nūstōn,
amdi pyvastiz, kīendōn kērtamist
pālō sadabōd, rōkandōs: "Ents armō
ma sinnōn kaimōb!" Väggō liktōt
ents sydamōs, tāma rūoikiz mingiz
vana, vana, pūdiz lējiz sydamō.
Ama, ama ymmār vol vāgīz. Vālda,
grantōks rōpītōt, riek kieriz kāl-
matarrō, kus kaks miestō kōivist
kalmō; tās vāliksiz arm, mis tōi-
tiz jōvvō novimist mālīma tyōd
pierrō, pierrō jelamist, mis vol
vībōn tyōsō ja jumalpalamiz
riems, Jumal pyvad rīndad jūsō.-
Sie nēmizōks väggō liepli, tāma
rūoikiz yd pūoligaliz mīe sy-
damō.

Lopandōks jeddōpēdin.

Mis ma mādlōb
Ilma suodast.

Ma vel vol pīski polakōz,
sellī, kis vāldīp sūkōks kūldōb,
ku surd rouvz rōkandōbōd ja äds
mingiz kōrd kui "strīkēvil" rō-
kandōb ka sieda tuoda nāntōn
vaizō. Jōvagid sieldō ma mādlōb,
ku rouvz rōkandist yl suoda.
Nēsti rōkist ma sai aru ku
suoda um midagid irmōz. Ku se
vol tuož, sieda ma mingiz rāz
aiga pierrō, sai ka nādō ja
mojjō. Vāliks vol pand tieutōb
vannit miedōn lāmō "kumison" pā-
lō, kust vōtiz nēdi suoddōl.

Veitō vol sellīzi, kis ist kōl-
bōt suodan. Ka min izan vol le-
mōst. Id pāva iza vol ēdōn uži
ārinīz, jema pāp minnōn jetam
izzō jumalōks. Ta kitiz, ku izan
volli lēmōst suoddōl. Suoda sōna
yd juba syskiz sydamō kui vai-
miz duntsōks. Kāndōld pīkstist
silmiz. Ma vol kūlōn, ku suoda
pāl saji pāgīp rouvsti māzō
lasktōt. Kis vōib siedā tieudō,
ku iza vel tulab tāgīz? Sies
sīlma pilksō, ku iza, jumalōks
jettōs, mīnda sūdīz, min mīelsō
vol set yd mōykōd: Ma nāb izzō
periz kōrd. Aga sugiz vōp ja
iza pāzīg "valda bīllētōks" kuo-
dai tāgīz.

Pakand juba kūlīz rōkandōm,
ku grumanika tūlli ytō tulmīst
jeddōpēdin ja liji pīga mād
māl sīzal. Kui irmīst tieut ān-
dajid yl sie, voltō sūrkabald mā-
ra ja aeroplanōd, mis līndist
kui kuotkānōd yl mād kylad.

Id ēdōn kougoñ lāndpuols vol
nādōb sūr tulkaj: Krievōd kytā-
jid Vāntā elevatort! Sūr pāgīp
kyla rouvsti vol kuordiz kēnka
pāl tulkajjō vāptlōmōs. Ma yrgiz
iemstō itkō. Yl sie ma kyl sai
jōvist rīdlōtōt, aga kas siestō
ma ei vāgīz, sieda ma kyl jemīp
ab mādlō.

Sūrkabald mārrō sai kūltō
ydstyō saggōmōld ja saggōmōld.
Perizōks sai ka kīeldtōt tubas
lamp jūrō tūlda altō, sīz vol
lagtōmōst läbud vīzzō. Aga ama
sīekōks kūlīz rōkandōm, ku Šlītōr
mōtsaizand bāiksō nāgtīji tūlli.
Miks tuld kytami sai kīeldtōt
ja bāiksō nāgtōt, sieda ma sai
aru set sūrōks kazzōn.

Yl saksad keitō mingist ab-
mingist rōkud. Ne tējid tutkam
amad nūord miedōn, kis sōitabōd
suoddōl lādō. Naizi ja vāndi kyl
jetajid jellō. Vīla ka vōtajid
tykiz jara. Siestō ka rouvz vīs-
tō ents vīla mōtsō ja matist
sīnō mānala. Nei Iz saitō aitōt
ka lūomōd mōtsō, kus sīz rouvz
magist nādīlīp nāntōn jūs. Saggō-
mōld tul jeddō, ku nūorimist mied
yrgist kuondōst jedspēdin Eestimāl,
suomēmāl vōi Krievōmāl.

Jatk jeddōpēdin.

Tuoim tieutōd.

"L I V L I Z" ulzāndamist āt
tyggōnd:

A. Demberg ----- lat. 5,00
jedmili ----- " 2,50

Kubs lat. 7,50.

Tuoim pālab amdi luggijidi,
midagid kēratō pīkstōb pierast
aigakerrō "Līvli"!

Adr. Mazirbe. Ulzāndaji: M. Stalte.

Tuoimiji: K. Stalte.